

Příběh Grigorije Iljiče Pimonoviče

Vyprávět dnes, na dohled od druhé desítky let jednadvacátého století o válečných událostech, lidem pro které je automobil, televize, mobil a internet nutností a hypermarket plný potravin samozřejmostí, je ošidné. Tenkrát v domácnostech techniku představovalo kolo a elektronkové rádio nevalného výkonu. Osobní dopravu vlak. Zemědělství na každé vsi několik větších hospodářů, s koňským potahem. Jinak především desítky drobných chalupnických stavení se dvěma kravičkami představujícími potah i dojnice zároveň. Všude pak drobná rozptýlená políčka. K tomu musíme připočítat ubohé válečné zásobování a všechna okupační rizika. Stačí si představit, že každý měl k dispozici, pokud jde o maso, jeden kilogram na měsíc v podobě útržků na potravinovém lístku. Poručit si v restauraci oběd nebo zajít do řeznictví pro 5 dkg salámu bylo podmíněno právě vlastnictvím takového ústřížku. Větší porce restaurace neznaly. Stejně to bylo s rohlíkem nebo s chlebem.

Vyrostli již dvě generace, které onu dobu znají jen zprostředkovaně. Pamětníkům je kolem osmdesáti roků a skutečným účastníkům minimálně ještě o pět let více. Mladé generaci je poslední světová válka již vzdálena.

České národní ponížení a poroba začala v září 1938. Na nejhrubší provokace Hitlera a henleinovců, jeho páte kolony u nás, reagovala československá vláda vyhlášením všeobecné mobilizace dne 23. září 1938. Venkovské ženy osaměly na zemědělských usedlostech uprostřed podzimních prací. Po zradě spojenců v Mnichově v noci z 29. na 30. září muselo Československo odstoupit své pohraničí. Němci triumfovali - Londýn jásal, Paříž tančila, Češi prchali z pohraničí jako psanci ze dne na den.

Pět měsíců okleštěné „druhé republiky“ přineslo zklamání a rozhořčení veřejnosti nad zradou našich spojenců, ale i ostudnou deformaci většiny českých politických stran v ochotné služebníky okupantů. Hrozící válečný konflikt vedl lidi k nákupu železných zásob. Později čas ukázal, že nejdůležitější byl nákup mýdla, pracích prostředků a oblečení pro dospívající mládež, dále pak dovážené kávy a rýže. Ty prostě nebyly k sehnání celou válku.

Pak následovaly rychle za sebou zlomové události. Vpád Wehrmachtu a vznik Protektorátu 15. března 1939. Přepadení Polska 1. září 1939, jeho porážka. Podivná válka Francie a Anglie s vojsky pasivně vyčkávajícími v Maginotově linii a nakonec jejich prohra.

Mezitím nová okupační správa přicházela s neobvyklými nařízeními, jako bylo úplné zatemnění oken, vypínání veřejného osvětlení, označení každého potahu úplnou adresou majitele, zavedení přidělových lístků na potraviny, mýdlo, šaty i boty. Nařízení 10 hodinové pracovní doby v továrnách. Zavedení povinných dodávek mléka, vajec, obilí a dobytka v zemědělství. A také bezvýhradné totální nasazování celých ročníků na práci do Německa. První byl naverbován ročník narození 1921.

Po atentátu na říšského protektora R. Heidricha v květnu 1942 přišel zákaz tanečních zábav, ohlášení trestu smrti za poslech zahraničního rozhlasu bylo rozvěšeno na každý radiopřijímač. To už proběhla internace Židů, když před tím každý obyvatel protektorátu musel prokázat nejméně tři generace zpět svůj arijský původ.

Zapomenutými místy do historie Smolívce

Pokud jde přímo o válečné dění, zuřila už celý rok plnou silou válka na východě, kde na každé straně fronty bylo nasazeno po třech milionech vojáků.

I na podbrdsku, odlehlém od centra dění, už lidé poznali bezohlednou krutost gestapa. Za úkryt a pomoc pěti členům anglického výsadku Intransitive a Tin shozeného dne 29.4. 1942 mezi osadou Padrt' a Věšín bylo zatčeno a 1.7. 1942 v Klatovech popraveno šest členů rodiny Viktorových z Věšina. Do mnoha dalších válečných příběhů podbrdská patří i ten smolívecký.

Na jižním okraji brdského lesního komplexu, sotva sedm kilometrů od legendárního vrcholu Třemšína leží veskrze zemědělská ves Starý Smolivec. Za války v ní žilo necelých pět set obyvatel. Tedy dvakrát tolik než dnes. Nenajdete tady žádný kostelík, ba ani kapličku, která by svou věžičkou obci dominovala po vzoru Ladových obrázků. Ve středu obce je netradičně umístěn někdejší panský dvůr s bývalým kontribučním špýcharem a také poměrně rozměrný patrový barokní zámek z počátku 17. století, dnes přestavěný na kulturní dům.

Skromný památník padlých z první světové války na zvláštní desce uvádí, že zdejší rodák Rudolf Krátký zemřel v Terezíně 27.4. 1945. Nedovíme se, že v té době měl čtyři nezletilé děti. Ani co bylo důvodem jeho uvěznění. To vypráví náš příběh.

Někdy v únoru 1942 objevil radošický hajný Josef Šťastný ve svém revíru v oddělení „Za potoky“ tři uprchlé sovětské zajatce. Byli na útěku z lágru u uhelného dolu ve Zbůchu. Vyhladovělí a bídně oblečení, v třesnutých mrazech, jaké tehdy panovaly, jim hrozilo umrznutí. Pan Šťastný bez ohledu na všechna rizika se jich ujal. Společně s dalšími místními občany jim zajistil stravu, ošacení a ubytování do konce března. Pak se přesunuli do lesa mezi Živicemi a Kasejovicemi, do blízkosti zlatonosné šachty Jakub, která v té době byla v provozu. Pracovali zde stejně jako v Kocelovicích příbramští horníci.

Po sblížení s kovářem šachty Josefem Polákem, který měl spojení s ilegální skupinou na Příbramsku, se zajatci přesunuli přes Rožmitál do blízkosti Příbrami. V létě po zatčení a popravě šesti členů rodiny Viktorových z Věšina se dva z nich vrátili zpět do lesa u Kasejovic. Využívali krátkodobou pomoc příznivců v širším okolí.

V těžké době heidrichiády, po vypálení Lidic, kdy se každý strachoval z toho, co přijde dál, na pokyn odbojové skupiny Ing. Lízla, Hovorky a Pompla, do které patřil mj. i hajný Königsmark a Rudolf Krátký přežívali do konce léta v brdských lesních úkrytech a v hájovně „Na dědku“ Jmenovitě se jednalo o Pimonoviče a Vězděněva. Zbytek roku 1942 a následující rok 1943 se pohybovali ve starosmolíveckém polesí a v blízkém okolí. Nejčastěji u žulolomu Baština, mezi Starým Smolivcem a Hvožd'any, kde byl Krátký vedoucím. Nocovali v boudě sloužící za šatnu, kde se dalo topit.

Proti všem zásadám konspirace, často na blízké silnici od náhodných chodců a cyklistů požadovali potraviny. Dotyčný se vrátil domů a vyhověl jim. Bochník chleba a sklenice mletých vepřových škvarků jim postačila k přežití. Přesto k jejich udání nedošlo. Koncem roku 1943, když odbojové skupiny na příbramsku a rožmitálsku postihla vlna zatýkání, se oba Rusové znovu přimkli k naší vsi. Sblížili se s některými místními lidmi natolik, že dokonce pomáhali při polních pracích.

Zapomenutými místy do historie Smolívce

Počátkem roku 1944 se rožmitálský oddíl odboje zaktivizoval. Rozrostl se i počet ukrývajících se osob jak Čechů, tak zběhlých sovětských zajatců. Skrývali se stále v lesních krytech na svazích Třemšína a v hájence „Na Dědku“. Velel jim S.J. Bobikin. Na jaře 1944 se sem přesunul i poručík S.P. Vezděněv s cílem připravovat diversní akce.

V.I. Pimonovič se do žádných střetů s přesilou nehnal. Zůstal ve Starém Smolivci, využívaje především pohostinnosti rodiny Krátkých. Na podzim 1944 byly těžební práce v žulolomu Baština, poblíž Pozdyně uzavřeny. Krátký se rozhodl pro zbudování jiných úkrytů. Zbudovali jeden na západním svahu lesíka Koceň a druhý v lese Vypálený.

Zcela náhodou byl během honu na zajíce dne 22.10. 1944 honci – chlapci, nalezen ze země vyčnívající komínek zmíněného úkrytu. Věc se nedala utajit vzhledem k počtu a složení střelců. Jak později vypověděl Zdeněk Krátký syn hrdiny našeho příběhu, následující den byl Pimonovič u nich celé dopoledne a neodvažoval se vrátit do prozrazeného krytu. Odpoledne mu dala paní Krátká do košíku velkou bandasku s bramborovou polévkou a bochník chleba s tím, aby šel do druhého krytu v Koceni, ale z krytu ve Vypáleném aby odnesl kompromitující věci. Fotografie místních sousedů a obrázky, které podle nich jako malíř pořizoval.

Pozdě odpoledne 23.10. 1944 se tam odvážil jít. Bohužel v tu nejnevhodnější chvíli. Četníci za přítomnosti Gestapa už místo obklíčovali. Četníka, který se k němu přiblížil s výzvou, aby se vzdal, postřelil. V nerovném boji byl přesilou přemožen. Poslední náboj si nechal pro sebe. Četníci pak ještě kryt vypálili hořící slámou, údajně pro jistotu, aby ještě nezastřelil někoho dalšího. Ve skutečnosti proto, aby se toho po něm našlo co nejméně.

Na místě někdejšího krytu a skonu Pimonoviče je kamenný památníček s jeho jménem, není zde však uvedeno, že zemřel ve věku 24 let, ani že pocházel z vesnice Ivanovka v tehdejší Kirgizské SSR. V době drtivého napadení Ruska Němci sloužil jako voják základní služby. Do zajetí padl hned v prvních dnech války.

Gestapo se za pomoci falešných parašutistů zaměřilo na Rožmitálsko. Dne 25. 10.1944 obklíčili pilu ve Voltuši a zatkli šest lidí. Následující den obklíčili hájovnu „Na Dědku“ hajný Königsmark se synem byli zastřeleni, hajná zatčena. Několik lidí bylo zatčeno ještě posledního října.

Hlavní úder ale přišel druhého prosince. V domku U Habadů v Rožmitále bylo zatčeno pět osob, mezi nimi i hledaný Hovorka. 17. ledna 1945 zatkli Ing. Lízla a 18. ledna Vězděněva v Příbrami u Vítovských. Celkem bylo zatčeno kolem 30 osob. Z toho 23.3. 1945 popravili šest, 4.4. 1945 dalších osm, 19.4. 1945 pět a 20. dubna byli popraveni další dva. Poslední byl popraven 2.5.1945 na Pankráci Vězděněv.

Rudolf Krátký byl zatčen 20. února 1945 (pravděpodobně jej vyradil při některém z těžkých výslechů asi Hovorka). Se svou tělesnou konstrukcí by byl přežil, ale podlehl v Terezíně dne 27.4. 1945 infekci tyfu. Zemřel ve věku 42 let.

Dva kameny s nápisy, to je vše co připomíná drama prohry dvou mužů. Život ztratili při nelegální, chcete-li odbojové činnosti. Prakticky jen při obyčejné solidaritě jednoho soucitného s pronásledovaným psancem. Přísně vzato dnešním pohledem, představovali zbídačení zajatci bez přístřeší, bez prostředků a bez dokladů vlastně jen politování hodné

Zapomenutými místy do historie Smolívce

bezdomovce. Ovšem v těžké době, kdy každá pomoc jim poskytnutá nabývala zločinnou podobu těžkého provinění proti zákazu ukryvání a podpory osob stíhaných okupanty.

Děkujeme občanu Karlu Kabátníkovi za laskavé svolení pro použití jeho textů a materiálů.